

Motion till riksdagen 2006/07:N290

av **Sven Bergström m.fl. (c)**

Norrlands utvecklingsförutsättningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en rad olika åtgärder för att förbättra utvecklingsförutsättningarna i Norrland.

Motivering

Under århundraden har centralmakten i Stockholm sett den vidsträckta och glesbefolkade norra delen av Sverige som en i huvudsak råvarulevererande landsdel. Resurser som skog, malm, vattenkraft – och arbetskraft – har hämtats, och hämtas fortfarande, härifrån. Trots att dessa bygder i hög grad har bidragit, och bidrar, till hela det svenska samhällsbygget betecknas Norrland inte sällan som ett ”stödområde”, en tärande del av landet. Centralmakten har under lång tid haft ett kolonialt synsätt på de nästan två tredjedelar av Sveriges yta som betecknas som ”Norrland”. Denna attityd måste förändras.

Under andra halvan av 1900-talet har norra Sveriges inland drabbats särskilt hårt av centralisering och utflyttning. Därför står denna vidsträckta region nu inför stora demografiska problem om inte kraftåtgärder vidtas för att få till stånd en omfattande inflyttning som kan reparera konsekvenserna av tidigare politik. Som Institutet för Framtidsstudier visat kommer många av inlandskommunerna att förlora ytterligare en tredjedel av sin befolkning fram till 2025. Andelen av den kvarvarande befolkningen som inte är i arbetsför ålder kommer samtidigt att öka drastiskt. Om inte flyttströmmarna kan vändas till inlandet hotar allvarliga konsekvenser när det gäller möjligheten att upprätthålla en fungerande samhällsservice i stora delar av inlandet.

Därför är det hög tid att en gång för alla börja bryta gamla koloniala strukturer och ge Norrland verkliga möjligheter att växa och utvecklas. Förutsättningarna för att få till stånd en omfattande inflyttning är bättre än på länge, men ska dessa kunna tas till vara krävs kraftfulla och riktade åtgärder. I norra

Fel! Okänt namn på

Sverige finns gott om plats för många fler och god livsmiljö, inte minst för barnfamiljer. Mycket måste naturligtvis göras lokalt, men för att ge de nödvändiga förutsättningarna är det nödvändigt med en nationell politik som stärker infrastrukturen och ger förutsättning för många fler arbetstillfällen.

Vi vill i den här motionen lyfta fram ett antal konkreta åtgärder för att ge Norrland det lyft som behövs för att åstadkomma den inflyttning som krävs för att möta de stora demografiska utmaningarna. Inspiration har i hög grad hämtats från Norges framgångsrika distriktspolitik för att ta hela landet i bruk.

Genom att geografiskt differentiera arbetsgivaravgifterna kan den ekonomiska aktiviteten i glesbefolkade regioner långt från de stora marknaderna stimuleras. Lägre arbetsgivaravgifter i glesbygd skapar fler jobb där de bäst behövs eftersom de kompenserar långa avstånd till marknaderna, brister i infrastrukturen, kärvt klimat och svårigheter att attrahera kvalificerad personal. Erfarenheterna från Norge är mycket positiva – och systemet med geografiskt differentierade arbetsgivaravgifter återinförs nu fullt ut från den 1 januari 2007. Hos våra grannar i väster ses differentierade arbetsgivaravgifter som det viktigaste verktyget för att ge alla delar av landet förutsättningar att utvecklas.

Tidigare hindrade EU en generell geografisk differentiering av arbetsgivaravgifterna (utom i begränsad omfattning i vissa branscher), eftersom man ansåg att ett sådant system stred mot statsstödsreglerna. Det var orsaken till att även EES-landet Norge 2004 trots starkt motstånd tvingades avveckla sin differentiering. Från nästa programperiod, som inleds vid kommande årsskifte, har emellertid EU-kommissionen uttryckligen öppnat för en geografisk differentiering i regioner med färre än 8 invånare/km². Den norska regeringen har alltså omgående tagit vara på denna möjlighet.

I norra Sverige är behovet av sänkta arbetsgivaravgifter störst i det glesbefolkade inlandet (Stödområde A), varför det i första hand bör vara där en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna genomförs. En möjlig modell är att arbetsgivaravgiften, undantaget ålderspensionsavgiften, tas bort i inlandet, vilket skulle innebära att nivån sänks från 32,28 procent till 10,21 procent. Detta skulle kraftigt stärka såväl kommuner och landsting som det privata näringslivet i inlandet. I gränsområdena mot Norge skulle dessutom dagens stora skillnad i arbetsgivaravgift, vilket är ett reellt gränshinder, kraftigt minska. Den exakta utformningen av ett system med differentierade arbetsgivaravgifter måste emellertid utredas närmare.

Erfarenheterna från Norge visar entydigt att generellt sänkta arbetsgivaravgifter är ett enkelt, effektivt och träffsäkert medel att stärka glesbefolkade regioner. Hos grannarna i väster råder bred politisk enighet om att detta är det mest kraftfulla medlet för att ge de glesbefolkade fylkena i norr samma konkurrensförutsättningar som de mer tätbefolkade fylkena i söder. Vi är övertygade om att motsvarande system på vår sida av gränsen skulle lyfta inlandet, skapa många nya arbetstillfällen och ge många fler möjlighet att leva och bo i detta vidsträckta område.

Ett annat medel att stärka norra Sverige och bryta det koloniala beroendeförhållandet till centralmakten är att – också detta efter förebild från Norge – återföra en del av de stora rikedomar som vattenkraften skapar till de kom-

muner och regioner där kraften produceras. Att nästan ingenting av de mångmiljardvärden som skapas i stora

vattenkraftskommuner som Ragunda, Sollefteå och Jokkmokk stannar lokalt och utvecklar de bygder som släppt till sina forsar borde vara fullständigt oacceptabelt. Utbyggnaden av vattenkraften har drabbat näringar som turism, renskötsel och fiske, liksom jord- och skogsbruk, vilket samhället bör kompensera för. Det är en absurd situation att vattenkraftskommunerna ständigt ska tvingas kämpa mot avfolkning och höga skattenivåer, medan de om de legat i Norge hade haft viktiga resurser att utveckla sina bygder.

Tekniken för hur återföringen av vattenkraftsmedel ska göras kan diskuteras. En modell kan vara att en del, förslagsvis hälften, av den fastighetsskatt som staten tar in på vattenkraftsanläggningar går till de kommuner och regioner där de är lokaliserade. Under 2007 kommer staten att ta in ungefär 2 miljarder kronor bara i fastighetsskatt för dessa anläggningar (utöver mångmiljardbelopp i energiskatter och utdelningar från Vattenfall).

En allt större andel av skogen i norra Sverige ägs av personer som är mantalsskrivna på andra håll i landet. Inkomster från denna "utboägda skog" bör i fortsättningen beskattas i den kommun där fastigheten finns och inte där ägaren råkar vara skriven. Dagens skattelagstiftning innebär att fattiga glesbygdskommuner på detta sätt undandras stora skatteintäkter, medan storstadsområdena, där de flesta utbor är skrivna, gynnas skattemässigt.

I samband med de senaste försvarsnedläggningarna omlokaliseras en del statliga myndigheter till de drabbade orterna som kompensation. Det är bra, men det krävs också en långsiktig plan för omlokaliseringar av statliga arbetstillfällen från huvudstadsområdet till andra delar av landet, inte minst Norrland. Att tre av fyra myndigheter som bildats eller ombildats under det senaste decenniet har lokaliserats till Stockholms län är helt oacceptabelt. Lokaliseringen av samtliga myndigheter bör prövas med målsättningen att bryta dagens ensidiga koncentration av statlig sysselsättning till huvudstadsregionen. Genom tillskott av statliga arbetstillfällen kan de lokala arbetsmarknaderna runt om i landet breddas och därmed medverka till bättre regionala tillväxtförutsättningar.

Rent allmänt måste näringslivsklimatet förbättras. Detta är betydelsefullt för hela landet, men särskilt viktigt för de utsatta regionerna i norr. Samarbetet mellan det offentliga, näringslivet och våra lärosäten (triple helix) är också av stor betydelse för den regionala utvecklingen. Forskningsresultat måste lättare kunna kommersialiseras och på så sätt medverka till att stärka regionerna. Likaså är det viktigt att utveckla en väl fungerande distansundervisning, via Nätuniversitetet och lokala lärcentra, för att fler ska få möjlighet till utbildning. Distansundervisningen är av stor betydelse för att minska den sociala och geografiska snedrekryteringen till högre utbildning.

Vidareförädling av Norrlands stora naturtillgångar måste aktivt främjas. Förutsättningarna för att utveckla en omfattande produktion av miljövänlig energi och miljövänliga livsmedel är mycket goda. Den rena naturen är viktig för såväl produktion av högkvalitativa livsmedel som för turismen. Träråvaran kan förädlas långt mer än vad som sker i dag.

Fel! Okänt namn på

Ett närmare gränsöverskridande samarbete med grannländerna Norge och Finland har stor betydelse för en positiv utveckling. Särskilt stor är potentialen i gränsområdena mellan Jämtland/Härjedalen–Trøndelag och i Tornedalen (Norrbottnen–finska Lappland). Det gäller emellertid att avveckla de återstående gränshindren för att möjligheterna i gränsområdena fullt ut ska kunna tas till vara.

Förbättrade kommunikationer och stärkt infrastruktur är självfallet av mycket stor betydelse för det vidsträckta Norrland, som omfattar 58 procent av landets yta. Det handlar om vägar som bär året runt, snabbare och bättre tågförbindelser, flyg till rimliga priser och tillgång till bredband (digital allemansrätt). Staten har också ett stort ansvar att medverka till att det finns en fungerande kollektivtrafik även i glesbygd.

Det är glädjande att Inlandsvägen har fått Europavägsstatus, men hela vägnätet måste få en allmän upprustning. Inte minst handlar det om att stärka östvästförbindelserna för att motverka syddriften. Vad gäller järnvägen är det viktigt att bygget av Botniabanan, inklusive Norrbotniabanan, fullföljs och att visionen om snabbtåg på Atlantbanan (Stockholm–Östersund–Trondheim) förverkligas. Den unika Inlandsbanan måste rustas så att den kan bli en verklig pulsåder, såväl för gods- som persontrafik.

I norra Sverige finns gott om plats och möjlighet att finna en god livskvalitet. Därför är det viktigt att underlätta för fler att flytta till Norrland. Förutom en stärkt infrastruktur och ett förbättrat näringsklimat för fler jobb måste det bli lättare för människor att bosätta sig där de själva önskar. Lånemöjligheterna för att bygga i glesbygd måste förbättras och kommunerna ges makt över strandskyddet. I många glesbebyggda kommuner i Norrland finns goda förutsättningar att bygga strandnära utan att detta innebär någon allvarligare begränsning av allmänhetens tillträde till stränderna. Eftersom många vill bo nära vatten är dessa möjligheter en konkurrens fördel som det måste finnas möjlighet att ta till vara.

Stockholm den 29 oktober 2006

Sven Bergström (c)

Birgitta Sellén (c)

Stefan Tornberg (c)

Åke Sandström (c)

Per Åsling (c)